

Metodické doporučení k zajištění ochrany zdraví a zvýšení bezpečnosti dětí a mládeže na dětských a sportovních hřištích i v tělocvičnách

Úvod

Úraz a jeho následky mají dopad nejen pro dítě nebo dorostence, pro jeho rodinu a blízké okolí, zdravotnictví, ale je problémem psychické sociální a ekonomické péče a znamená značnou zátěž pro celou společnost. Prevence nejen předchází újmě na zdraví, ale vede k podstatnému snížení nákladů na léčbu úrazů. Úrazy jsou však způsobeny omezeným počtem faktorů a většina z nich je ovlivnitelná cílenou prevencí. Protože stupeň dozoru, který by mohl vždy zabránit potencionálnímu nebezpečí není prakticky možný, je nutné zaměřit se formou dodržování určitých podmínek na vytváření bezpečného prostředí a provozování zařízení s minimální mírou rizika.

Zkušenosti řady vyspělých zemí již několik let ukazují, že investice vložené do odborně fundované a profesionálně vedené primární prevence dětských úrazů se mnohonásobně vracejí. Česká republika v této oblasti dosud nemá jednotný metodický postup. Nutnost vypracovat metodické doporučení vychází z prokázané úrazovosti v oblasti sportovních a dětských hřišť, stanovisek a spolupráce kontrolních orgánů, Státních zkušeben, TÜV CZ, České obchodní inspekce, Centra prevence úrazů při II. Lékařské fakultě UK, odborných pracovníků ze svazu SOTKVO a dalších, jako opatření ke snížení úrazovosti dětí a mládeže v uvedených oblastech.

Cílem tohoto metodického doporučení je v rámci péče o zdraví dětí a mládeže sjednotit způsob bezpečného provozování zařízení dětských a sportovních hřišť i tělocvičen a souborů určených k provozování sportovní činnosti z pohledu hygieny, úrovně bezpečnosti zařízení a kontrolních mechanismů. Metodické doporučení také navazuje na dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva „Zdraví 21 „.

Čl. 1

Předmět a rozsah úpravy

Toto metodické doporučení stanoví postupy vedoucí k zajištění prevence a ochraně zdraví a bezpečnosti dětí, žáků, mládeže a veřejnosti při užívání zařízení dětských a sportovních hřišť, tělocvičen a souborů určených k provozování sportovní činnosti. Součástí metodického doporučení je i seznam souvisejících právních předpisů, metodických doporučení a norem.

Je určen pro provozovatele a statutární zástupce všech veřejných zařízení a objektů, ve kterých se nachází zařízení herních prvků s charakterem dětského hřiště nebo prvky sportovního charakteru

- veřejná správa a samospráva (veřejná dětská hřiště a sportoviště)
- školství (mateřské školy, speciální školy, základní, střední a vysoké školy)
- komerční a zájmová sféra (supermarket, hotely, restaurace, nemocnice, ústavy, čerpací stanice, centra pro volný čas, rekreační zařízení a kempy)
- tělocvičné jednoty a tělovýchovná sdružení

Čl. 2 Venkovní hrací plochy

2.1. Venkovní hrací plochy musí splňovat základní hygienické požadavky pro provoz venkovních hracích ploch ve smyslu zákona č. 285/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

(1) Venkovní hrací plocha - je plocha určená pro hry dětí, která k tomuto účelu byla kolaudována a má svého provozovatele.

(2) Venkovní hrací plocha předškolních zařízení - je plocha určená k hraní a pohybu dětí. Plocha je nedílnou součástí předškolního zařízení.

(3) Venkovní hrací plocha školských zařízení - je plocha určená ke sportu a venkovnímu pobytu dětí. Plocha je nedílnou součástí školského zařízení.

(4) Pískoviště - je ohraničená plocha s možností výměny písku, určená pro hraní dětí.

(5) Písek - kopaný písek, který vyhovuje hygienickým požadavkům uvedeným ve vyhlášce č. 135/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích.

(5) Opatření na zabránění nebo odstranění kontaminace písku a hracích ploch - jsou myšlena nespecifická opatření vedoucí k minimalizaci mikrobiologického znečištění jako je například zábrana vstupu volně pobíhajících zvířat, zakrytí pískoviště apod. Systém opatření je zanesen do provozního řádu hracích ploch.

(6) Provozní řád – obsah je upraven § 13 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví.

(7) Hygienické limity pro vybrané indikátory mikrobiologického, parazitologického a chemického znečištění písku ve smyslu přílohy č. 10 vyhlášky č. 135/2004 Sb. - indikátor účinnosti výše uvedených opatření na zabránění nebo odstranění kontaminace hracích ploch a pískovišť ve smyslu § 13 odst. 2 zákona č. 258/2001 Sb. o ochraně veřejného zdraví. Metody parazitologických stanovení jsou uvedeny v příloze č. 3a a 3b. Metody stanovení mikrobiologických indikátorových mikroorganismů jsou uvedeny v příloze č. 3c, 3d a 3e. Stanovení požadovaných chemických ukazatelů v písku se obvykle stanovují ověřenými (akreditačními nebo autorizačními orgány) metodami AAS, ICP, RTG případně metodami elektrochemickými (rozpouštěcí voltametrie apod.). Organické látky se stanovují ověřenými metodami plynové nebo kapalinové chromatografie.

(8) Státní zdravotní dozor pískovišť venkovních hracích ploch - je stanoven zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (§ 84 odst. 1 písm. a), h), i) a § 100)

(9) Hygienické požadavky - jsou stanoveny § 13 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláškou č. 135/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích (§ 33 a příloha č. 10).

2.2.Zásady provozu volných hracích ploch

(1)Venkovní hrací plochy s pískovištěm

Četnost kontroly stanoví v minimálním rozsahu kontrolní plán KHS. Dle zkušeností se doporučuje 1x ročně, podle potřeby a podmínek provozu zařízení, např. před začátkem sezóny nebo během sezónního provozu. Předmětem kontroly je kontrola provozního řádu a vizuální kontrola pískoviště. Je-li pískoviště zanedbané, zjevně znečištěné, nebo jinak znehodnocené, pracovník OOVZ zajistí kontrolní odběr písku k laboratornímu vyšetření. V případě nevyhovujícího výsledku vyšetření postupuje ve smyslu zákona č. 258/2000 Sb. a správního řádu.

(2)Kontrola pískoviště.

U pískovišť se kontroluje:

- Kvalita písku - mikrobiologická kontrola je pouze indikátorem prováděných opatření. Výsledek analýzy se hodnotí dle přílohy č. 10 vyhlášky č. 135/2004 Sb. Při překročení limitů ve vzorku písku je nutno požadovat nápravná opatření a současně podle § 84 odst.1. písmena h) zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví zakázat provoz pískoviště do doby odstranění závad. Z hlediska ochrany veřejného zdraví musí provozovatel při kontaminaci písku provést účinná opatření nebo jeho výměnu, včetně doložení dalšího pravidelného zajištění účinných opatření pro zamezení kontaminace písku.
- Dodržování provozního řádu - § 100 zákona o ochraně veřejného zdraví.

(3)Další zásady provozu a kontroly venkovních hracích ploch

- Venkovní hrací plochy, určené ke hře dětí, které nemají svého provozovatele, nelze považovat za hrací plochu ve smyslu zákona č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.
- Státní zdravotní dozor se zaměřuje na kontrolu písku v pískovištích a provozního řádu.
- Provozované venkovní hrací plochy, které vyhovují podmínkám stanovených zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhláškou č. 135/2004 Sb., by měly být známy veřejnosti jako vyhovující, dle hygienických požadavků ve smyslu zákona č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Oznámení veřejnosti se provede v místě obvyklým způsobem. Jde především o hrací plochy, u kterých je vytvořen předpoklad, že mohou být provozovány tak, že plochy nebudou mikrobiologicky a parazitologicky kontaminovány a plochy oplocených hřišť s řízeným provozem, zpracovaným provozním řádem, apod.

Čl.3

Podmínky k bezpečnému provozování zařízení dětských a sportovních hřišť , tělocvičen a souborů určených k provozování sportovní činnosti

3.1. Povinnosti výrobce , dodavatele (toho, kdo zařízení uvedl na trh)

U výrobků uváděných na trh předkládá dodavatel:

- (1) Návod pro montáž , uvedení do provozu, užití (včetně vymezení prostředí pro užití), údržbu a likvidaci, které musí být uvedeny v českém jazyce.
- (2) U stanovených výrobků prohlášení o shodě
- (3) Dodací list (záruční list)
- (4) Dodavatel zajišťuje uvedení výrobku do provozu odbornou firmou
- (5) Výrobek musí být označen dle příslušných ČSN EN .

3.2. Povinnosti provozovatele

(1) Provozovatel zabezpečuje přejímku výrobků a dokladů k nim určených pověřeným pracovníkem.

(2) Provozuje a udržuje prostory a výrobky v bezpečném stavu zpravidla podle vypracovaných provozních předpisů k danému prostoru sportovního či herního objektu a v souladu s ČSN EN a pokyny k výrobku.

(3) U výrobků, které byly uvedeny do provozu před platností současných platných ČSN EN je povinen provozovatel zajistit určení bezpečnostních rizik vyplývajících z dalšího možného provozování těchto výrobků a zabezpečit provedení odpovídajících úprav tak, aby užívání výrobků bylo bezpečné s ohledem na omezení doby životnosti výrobků.

(3) Provozovatel zabezpečuje provozní předpisy.

Tyto předpisy (řád) stanoví náležitosti úklidu, údržby, péče o zeleň, určení četnosti kontrol a další. Provozní předpisy slouží provozovateli k postupům při provozování vybavení a přináší přehled kontrolním orgánům.

(4) Provozovatel zabezpečuje průběžné vedení dokumentace dle platných ČSN EN
O všech realizovaných činnostech je třeba vést záznamy jako součást řízení bezpečnosti.

(5) Provozovatel informuje uživatele formou návštěvního řádu umístěného převážně u vstupu na hřiště. Návštěvní řád si zpracovává provozovatel zpravidla sám s ohledem na daný objekt , požadavky příslušných ČSN EN a v souladu s obecně závaznou vyhláškou o ochraně veřejné zeleně. U tělocvičných zařízení je zpracován provozní řád a je umístěn převážně u vstupu do tělocvičny a dále řád k uskladnění tělocvičného nářadí umístěný zpravidla u vstupu do nářadovny .

(6) Provozovatel rovněž zajišťuje údržbu provozovaných zařízení. Vlastními silami může provozovatel zabezpečit výhradně pouze drobnou údržbu nevyžadující zvláštní odborné znalosti. Tuto údržbu mohou provádět proškolení pracovníci seznámení s charakterem výrobku, povinnostmi údržby v souladu s pokyny výrobce.

Jakýkoliv zásah a opravu vyžadující odborné znalosti musí provádět :

- a) u oprav běžného charakteru zabezpečujících okamžitý bezpečný provoz zařízení – revizní technik v oblasti tělocvičného zařízení a zařízení dětských hřišť
- b) u oprav a montáží vyžadující vyjmutí zařízení, seřizování a výměnu náhradního dílu, zabezpečení sestavení zařízení včetně kotevních dílů , řízení montážních souborů zařízení tělocvičen, sportovišť a dětských hřišť – servisní technik v oblasti tělocvičného zařízení a dětských hřišť.

(7) Provozovatel je povinen dále dodržovat další podmínky dané Vyhláškou č.410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých

Čl. 4

Kontrolní činnost

Provozovatel v rámci provozních podmínek zabezpečuje provádění kontrol provozovaných herních a sportovních výrobků. Pokud je výrobek shledán jako nevyhovující nebo vykazuje závady musí být vyřazen z provozu a do opravy zabezpečen provozovatelem proti používání.

- a) běžná vizuální kontrola – provádí ji provozovatelem pověřená osoba. V případě nalezení závady je sepsán zápis.
- b) provozní kontrola - provádí ji provozovatelem pověřená osoba, proškolená a seznámená s charakterem výrobku a povinnostmi údržby. Četnost provozních kontrol závisí na frekvenci užívání daného zařízení a doporučení výrobce s přihlédnutím k místním podmínkám. O provozních kontrolách se vedou vždy písemné záznamy. Provozovatel může k provozním kontrolám pověřit i odbornou firmu.
- c) odborné technické kontroly u zařízení dětských a sportovních hřišť, tělocvičen a souborů určených k provozování sportovní činnosti provádí výhradně revizní technik těchto zařízení minimálně 1x ročně v závislosti na frekvenci užívání daného zařízení, doporučení výrobce a s přihlédnutím k místním podmínkám.

Revizní technik v oblasti tělocvičného zařízení a dětských hřišť je certifikovaná osoba nezávislá ve vztahu k výrobku i k provozovateli zařízení, která posoudí celkovou úroveň bezpečnosti herního prvku vycházející z provedené montáže , oprav a dodatečně vestavěných a vyměněných prvků a částí .Revizní technik zabezpečuje odborné technické kontroly se zpracováním závěrečné zprávy a revizního protokolu s detailním popisem závad k odstranění.

PRÁVNÍ PŘEDPISY A METODICKÁ DOPORUČENÍ VZTAHUJÍCÍ SE K PROVOZOVÁNÍ DĚTSKÝCH A SPORTOVNÍCH HŘIŠŤ A TĚLOCVIČNÝCH ZAŘÍZENÍ

Zákon č. 40/ 1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/ 1992 Sb., o ochraně spotřebitele ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 22/ 1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 173/1997 Sb., kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 59/1988 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 258 / 2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků) ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 135/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním , základním , středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 186/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých č.410/2005 Sb.

Pokyn hlavního hygienika ČR k zajištění jednotného postupu při kontrolách pískovišť venkovních hracích ploch HH č.j. MZDR 35023/2004 HEM

Metodický pokyn č.j. 37014/2005 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT

Vyhl.MŠMT č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz škol

Vyhl. MŠMT č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

Příloha č.2

ČSN EN - ZAŘÍZENÍ DĚTSKÝCH HŘIŠŤ

ČSN EN 1176-1 Zařízení dětských hřišť – Část 1: Všeobecné bezpečnostní požadavky a zkušební metody

ČSN EN 1176-1 ZMĚNA A1

ČSN EN 1176-1 ZMĚNA A2

ČSN EN 1176-2 Zařízení dětských hřišť – Část 2: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro houpačky

ČSN EN 1176-2 ZMĚNA A1

ČSN EN 1176-3 Zařízení dětských hřišť – Část 3: Další bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro skluzavky

ČSN EN 1176-3 ZMĚNA A1

ČSN EN 1176-4 Zařízení dětských hřišť – Část 4: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro lanové dráhy

ČSN EN 1176-4 ZMĚNA A1

ČSN EN 1176-5 Zařízení dětských hřišť – Část 5: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro kolotoče

ČSN EN 1176-5 ZMĚNA A1

ČSN EN 1176-5 ZMĚNA A2

ČSN EN 1176-6 Zařízení dětských hřišť – Část 6: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro kolébačky

ČSN EN 1176-6 ZMĚNA A1

ČSN EN 1176-7 Zařízení dětských hřišť – Část 7: Pokyny pro zřizování, kontrolu, údržbu a provoz

ČSN EN 1177 Povrch hřiště tlumící náraz – Bezpečnostní požadavky a zkušební metody

ČSN EN 1177 ZMĚNA A1

ČSN EN 75 71 43 – Jakost vody pro závlahu

Připravované ČSN EN

DIN EN 15312 : 2005 – bezpečnostní požadavky a zkušební metody na provozování sportovních a multifunkčních hřišť

DIN EN 1176 -10 : 2006 – bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro sítě do prostoru

DIN EN 1176 – 11 : 2006 – bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro herní zařízení

ČSN EN – TĚLOCVIČNÉ NÁŘADÍ , HRACÍ PLOCHY A STACIONÁRNÍ TRÉNINKOVÁ ZAŘÍZENÍ

ČSN EN	913	Tělocvičné nářadí	–	bezpečnostní požadavky
ČSN EN	914	Tělocvičné nářadí	–	bradla paralelní a bradla o nestejně žerdi
ČSN EN	915	Tělocvičné nářadí	–	bradla o nestejně žerdi – funkční a bezp.požadavky
ČSN EN	916	Tělocvičné nářadí	-	tělocvičné bedny
ČSN EN	12196	Tělocvičné nářadí	–	kůň a koza
ČSN EN	940323	Tělocvičné nářadí	–	přenosná kladina
ČSN EN	12194	Gymnastické nářadí	–	kůň a koza – funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	12197	Tělocvičné nářadí	–	hrazdy, funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	12346	Gymnastické nářadí	-	žebřiny, funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	12655	Gymnastické nářadí	-	kruhy, funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	12432	Gymnastické nářadí	-	funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	12503-1	Sportovní žíněny	–	část 1. pro gymnastiku – funkční a bez. požadavky
ČSN EN	12503-2	Sportovní žíněny	–	část 2. pro skok vysoký a o tyči
ČSN EN	12503-3	Sportovní žíněny	–	část 3. pro JUDO - funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	123219	Gymnastické nářadí	-	trampolíny , funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	748 +A1	Zař. hracích ploch	-	branky na fotbal , funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	749 +A1	Zař. hracích ploch	-	branky na házenou, funkční a bezpečnostní požadavky
ČSN EN	750 +A1	Zař. hracích ploch	-	branky na pozemní hokej, funkční a bezp. požadavky
ČSN EN	1270+A1	Zař. hracích ploch	-	zařízení pro basket, funkční a bezp. požadavky
ČSN EN	1271+A1	Zař. hracích ploch	-	zařízení pro volejbal, funkční a bezp. požadavky
ČSN EN	1509	Zař. hracích ploch	-	branky na fotbal, funkční a bezp. požadavky
ČSN EN	1510	Zař. hracích ploch	-	zařízení pro badmint., funkční a bezp. požadavky
ČSN EN	957-1+A1	Stacionární trénink.zař.-	část 1.,	bezpečnostní požadavky a zkuš.metody
ČSN EN	957-2	Stacionární trénink.zař.-	část 2.,	posil.zař., bezp. požadavky a zkuš.metody
ČSN EN	957-4	Stacionární trénink.zař.-	část 4.,	posil.lavice., bezp. požadavky a zkuš.metody
ČSN EN	957-5	Stacionární trénink.zař.-	část 5.,	rotopedy., bezp. požadavky a zkuš.metody

ČSN EN	957-6	Stacionární trénink.zař.- část 6., běž.trenaž..., bezp. požadavky a zkuš.metody
ČSN EN	957-7	Stacionární trénink.zař.- část 7., veslovací.trenaž..., bezp. pož. a zkuš.metody
ČSN EN	957-8	Stacionární trénink.zař.- část 8., šlapadla., bezp. požadavky a zkušební metody
ČSN EN	12572	Umělé lezecké stěny